

MUHOS ⁸²⁾ LAITASAARI PÄIVÄRINNE S**PERUSTIEDOT**

MJ-tyyppi:	maarakenteet
Tyyppin tarkenne:	kuopat
Ajoitus:	esihistoriallinen
Rauhoitusluokka:	1/2
Lukumäärä:	14
Peruskartta	3422 07 Laitasaari
Koordinaatit:	x= 7198 673-729; y= 3446 417-563; z= 37,5
Koordinaattiselite:	ääripisteet
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 60 x 145 metriä
Etäisyystieto:	Muhoksen kirkosta 9 kilometriä luoteeseen

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä:	Muhos, Laitasaari
Tila 1:	2:13 Päivärinne
Omistaja 1:	Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Osoite 1:	Kajaanintie 50, 90220 OULU, p. 08-315 2011

TARKASTUS 2000

Aika:	FL Janne Ikkäheimo 13.8.2000, FM Jalo Alakärppä & FL Janne Ikkäheimo 18.8.2000.
Karttaotteet:	3422 07 Laitasaari, 1:20 000.
Diat:	23454-23457, Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio

LYHYT KOHDEKuvaus

Kohteessa, joka sijaitsee Oulujoen pohjoisrannalla kohoavan Muhoksen Päivärinteen eteläosassa, entiselle keuhkoparantolalle johtavan tien eteläpuolisessa kangasmetsässä, on yhteensä neljätoista kuoppajäännettä kankaan laen harjanteiden suuntaisesti. Niistä suurin on mahdollinen tervahauta, muut ovat tyyppiltään määrittelemättömiä esihistoriallisia kuoppajäännteitä.

TUTKIMUSKERTOMUS**Sijainti ja maasto**

Päivärinne on koillis-lounaissuuntainen hiekkamoreenimuodostuma, joka sijaitsee Oulujoen pohjoisrannalla, noin 9 kilometriä Muhoksen kirkolta luoteeseen. Maastotyyppi on mäntyvaltainen kuiva kangasmetsä, jossa aluskasvillisuutta hallitsevat puolukka, mustikka, kanerva, rahkasammal ja erilaiset jäkälät. Päivärinteen halkaiseva luode-kaakko -suuntainen Vaalantie (8300) jakaa kankaan maankäytöllisesti kahtia. Tien itäpuolella jo vuosikymmeniä kukoistanut kyläasutus on hiljattain vankistunut koulu-, omakoti- ja rivitalorakentamisen ansiosta. Läntinen puolisko kankaasta on harvemmin rakennettu, koska sillä sijaitsee entinen Päivärinteen keuhkoparantola talous- ja asuinrakennuksineen. Muinaisjäännökset sijoittuvat keuhkoparantolalle johtavan asfalttitiien eteläpuoliseen metsikköön, jossa niiden levintä rajautuu sekä lännessä että idässä metsäpolkujen väliselle alueelle.

Kohteen kuvaus

Muhoksen Päivärinteellä sijaitsevan muinaisjäännöskannan kartoittaminen tuli ajankohtaiseksi elokuun alussa 2000, kun Oulun yliopiston arkeologian laboratorioon toimitettiin kankaan itäosasta löytynyt mahdollisen kivilajiesineen katkelma. Läntinen puoli Päivärinteen alueesta tarkastettiin keskeisiltä osiltaan sunnuntaina 13.8.2000 amanuenssi FL Janne Ikäheimon toimesta. Tarkastukseen käytettiin maastossa parisen tuntia. Tuolloin maastosta havaittiin kuusi kuoppajäännettä. Lisensiaatti Ikäheimo palasi Päivärinteelle vs. amanuenssi FM Jalo Alakärpän kera perjantaina 18.8.2000, jolloin suoritettussa uusintatarkastuksessa kuoppajäänteiden määrä nousi yhteensä neljään toista. Satelliittipaikantimen käyttökelpoisuutta yleiskartoituksessa koskevan vertailun vuoksi muinaisjäännösten sijainti määritettiin sekä Garmin Etrex että Garmin 12 paikantimella. Seuraavassa taulukossa on esitetty kunkin kuoppajäänteiden halkaisija ja syvyys (cm), Garmin 12:n antamat lukemat, mittaushetkellä vallinnut paikannustarkkuus sekä mahdolliset lisäkommentit:

Taulukko 1. Muhoksen Laitasaaren Päivärinteen kuoppajäänteet

#	Halkaisija	Syvyys	P-sijainti	I-sijainti	Tarkkuus	muuta
1	350	60	7198712	3446417	6,2 m	
2	150	30	7198729	3446420	6,3 m	
3	180	40	7198701	3446429	6,9 m	
4	450	30	7198696	3446453	3,9 m	neliömäinen muoto, täytetty?
5	280	35	7198676	3446481	4,7 m	
6	380x220	55	7198692	3446482	4,0 m	ovaalimainen muoto
7	450	90	7198679	3446496	4,0 m	tervahauta?
8	270	60	7198683	3446516	3,6 m	
9	270	65	7198700	3446517	3,6 m	
10	330	65	7198693	3446541	4,1 m	
11	240	55	7198674	3446563	3,8 m	
12	250	40	7198674	3446547	4,5 m	
13	220	30	7198673	3446537	3,6 m	
14	220	40	7198682	3446523	4,1 m	

Jokaisesta kuoppajäänteestä saatiin maanäytekairalla esiin podsol-maannos, joka katsottiin riittäväksi evidenssiksi jäänteiden esihistoriallisuuden toteamiseksi. Kuopan 4 poikkeuksellinen neliömäinen muoto ja vallillinen rakenne antoivat kuitenkin aiheen pienen koeruudun avaamiseen. Se osoitti, että kuopanteen keskiosan podsol-maannosta peittää kymmenkunta senttiä paksu kerros täytemaata, mutta itse rakenne voi tästä huolimatta olla esihistoriallinen. Kuopan 7 kohdalla suuri koko ja hiilensekainen huuhtoutumiskerros erottavat sen kohteen muista maarakenteista. Kyseessä on mahdollisesti vanhaa tervahautatyyppiä edustava ns. kimppuhauta, jonka rakentamisessa on voitu hyödyntää paikalla ollutta esihistoriallista kuoppajäännettä.

Kuoppajäännealue vaikuttaa jokseenkin koskemattomalta, vaikka Päivärinteellä sijaitsevat rakennukset ja tiet ovat synnyllään tuhonneet ainakin sen laitoja. Erityisesti parantolakompleksin rakentaminen on aikanaan saattanut aiheuttaa huomattavaakin tuhoa, sijaitseehan se kankaan maisemallisesti näyttävimmällä kohdalla. Lähitulevaisuudessa kohdetta uhkaa mahdollisesti Muhoksen kunnan valmistelema kaavoitus Päivärinteen länsiosassa. Vaikka se kuulopuheiden mukaan kohdentuu parantola-alueen pohjoispuoliseen osaan läntistä Päivärintettä, lienee asioiden todellinen tila vielä mahdollista varmistaa normaalin kaavoitusprosessin puitteissa.

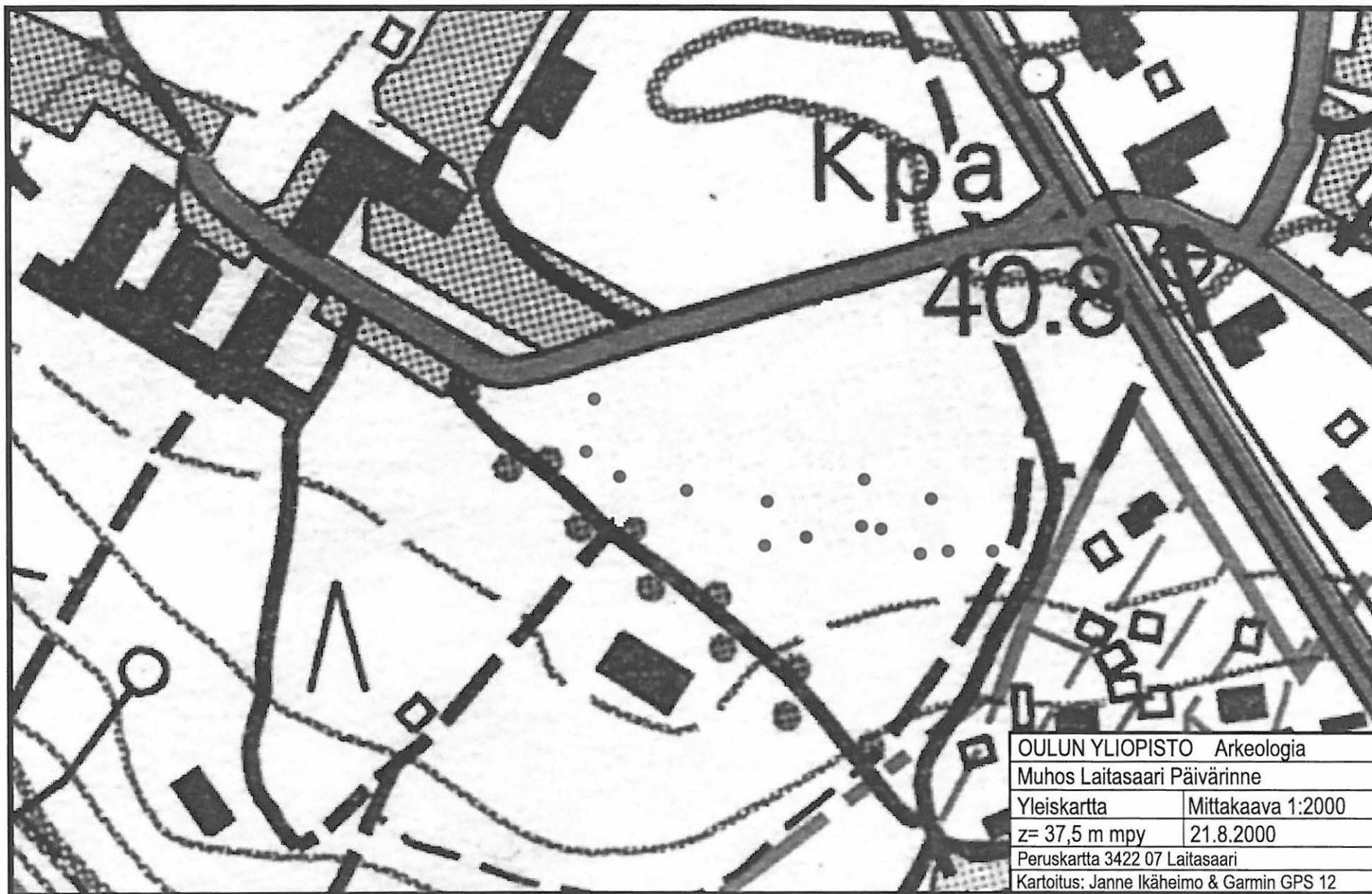
Luokitusehdotus

Luokka 1/2. Kuoppajäänteiden funktion määrittäminen vaatii koekaivausta, mutta ilman sitäkin kohteen säilyminen tulisi turvata kaikissa olosuhteissa.

Oulussa 12.9.2000

FL Janne Ikäheimo
Amanuenssi
Arkeologian laboratorio
PL 1000
90014 Oulun yliopisto

Kuva 1. Muhos Laitasaari Päivärinne. Yleiskuva kuoppajäännealueesta. Taustalla parantolan asuntolarakennus. Kuvattu itä-kollisesta (Kuva: Janne Ikäheimo. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23455).

Kuva 2. Muhos Laitasaari Päivärinne. Yleiskuva kuoppajäännealueesta kohti. Taustalla parantolarakennus. Kuvattu itä-kaakosta (Kuva: Janne Ikäheimo. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23456).

Kuva 3. Muhos Laitasaari Päivärinne. Etualalla huonosti kuvasta erottuva, neliömäinen kuoppajäännös 4. Kuvattu itä-kaakosta (Kuva: Janne Ikkäheimo. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23457).

Kuva 4. Muhos Laitasaari Päivärinne. Hiilensekaisen huuhtoutumiskerroksen sisältänyt kuoppajäännös 7. Kuvattu kaakosta (Kuva: Janne Ikkäheimo. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorion dia 23454).